

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

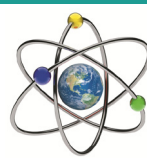
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 178 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhliisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norqobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	

MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA ASOSLANGAN HARBIY TARBIYA METODLARI

A'zamov Inom Salimjonovich

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti
Harbiy tayyorgarlik o'quv markazi o'qituvchisi, dotsent

Annotatsiya: Mazkur maqolada yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning mazmuni, pedagogik imkoniyatlari hamda samarali metodlari yoritilgan. Harbiy tarbiya jarayonida Vatanga sadoqat, milliy g'urur, fuqarolik mas'uliyati, jasorat, mardlik, intizom, o'zaro hurmat, insonparvarlik va bag'rikenglik kabi qadriyatlarni shakllantirishning ahamiyati tahlil etilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni umuminsoniy tamoyillar bilan uyg'unlashtirish orqali yoshlarning ma'naviy-axloqiy, ijtimoiy va harbiy tayyorgarligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodlar ko'rib chiqilgan. Maqolada suhbat, munozara, namuna ko'rsatish, muammoli vaziyatlar, rolli o'yinlar, treninglar, tarixiy-ma'rifiy tadbirlar, harbiy-amaliy mashg'ulotlar hamda interfaol metodlardan foydalanishning pedagogik samaradorligi asoslangan. Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya yosh avlodda vatanparvarlik tuyg'usini mustahkamlash, harbiy burchga mas'uliyatli munosabatni shakllantirish va jamiyat oldidagi fuqarolik mas'uliyatini oshirishning muhim vositasi sifatida talqin etilgan.

Kalit so'zlar: milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, harbiy tarbiya, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, vatanparvarlik, milliy g'urur, harbiy burch, fuqarolik mas'uliyati, ma'naviy-axloqiy tarbiya, jasorat, mardlik, harbiy intizom, insonparvarlik, bag'rikenglik, pedagogik metodlar, interfaol metodlar, yoshlar tarbiyasi.

Abstract: This article examines the content, pedagogical potential, and effective methods of educating young people in the spirit of military patriotism based on national and universal human values. The study analyzes the importance of developing such qualities as loyalty to the Motherland, national pride, civic responsibility, courage, bravery, discipline, mutual respect, humanism, and tolerance in the process of military education. It also explores methods aimed at developing the spiritual, moral, social, and military preparedness of young people through the integration of national values with universal human principles in the educational process. The article substantiates the pedagogical effectiveness of such methods as discussion, dialogue, role modeling, problem-based situations, role-playing activities, training sessions, historical and educational events, military-practical exercises, and interactive teaching methods. Military education based on national and universal human values is considered an important means of strengthening patriotism among the younger generation, fostering a responsible attitude toward military duty, and enhancing civic responsibility toward society.

Key words: national values, universal human values, military education, military-patriotic education, patriotism, national pride, military duty, civic responsibility, spiritual and moral education, courage, bravery, military discipline, humanism, tolerance, pedagogical methods, interactive methods, youth education.

Аннотация: В данной статье рассматриваются содержание, педагогические возможности и эффективные методы воспитания молодежи в духе военно-патриотических ценностей на основе национальных и общечеловеческих ценностей. Анализируется значение формирования в процессе военного воспитания таких качеств, как преданность Родине, национальная гордость, гражданская ответственность, мужество, храбрость, дисциплинированность, взаимоуважение, гуманность и толерантность. Также рассматриваются методы, направленные на развитие духовно-нравственной, социальной и военной подготовки молодежи посредством гармоничного сочетания национальных ценностей с общечеловеческими принципами в образовательном процессе. В статье обосновывается педагогическая эффективность использования беседы, дискуссии, метода личного примера, проблемных ситуаций, ролевых игр, тренингов, историко-просветительских мероприятий, военно-практических занятий и интерактивных методов. Военное воспитание, основанное на национальных и общечеловеческих ценностях, рассматривается как важное средство укрепления чувства патриотизма у молодого поколения, формирования ответственного отношения к воинскому долгу и повышения гражданской ответственности перед обществом.

Ключевые слова: национальные ценности, общечеловеческие ценности, военное воспитание, военно-патриотическое воспитание, патриотизм, национальная гордость, воинский долг, гражданская ответственность, духовно-нравственное воспитание, мужество, храбрость, воинская дисциплина, гуманность, толерантность, педагогические методы, интерактивные методы, воспитание молодежи.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda yosh avlodni har tomonlama barkamol, ma'naviy yetuk, vatanparvar va fuqarolik mas'uliyatini chuqur anglaydigan shaxs sifatida tarbiyalash muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yoshlarni Vatanga sadoqat, milliy g'urur, mardlik, jasorat, harbiy burchga mas'uliyatli munosabat va fuqarolik pozitsiyasi ruhida tarbiyalashda harbiy tarbiyaning o'rnini alohida ahamiyat kasb etadi. Harbiy tarbiya nafaqat harbiy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish, jamiyat va Vatan oldidagi burchini anglashga ko'maklashuvchi uzluksiz pedagogik jarayon sifatida namoyon bo'ladi.

Shu sababli milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlarini pedagogik jihatdan takomillashtirish, ularning mazmuni va samaradorligini aniqlash hamda ta'lim jarayoniga samarali joriy etish bugungi kunda dolzarb ilmiy-pedagogik masalalardan biridir. Mazkur yondashuv yosh avlodni nafaqat harbiy xizmatga tayyorlash, balki ularni ma'naviy barkamol, vatanparvar, mas'uliyatli va jamiyat manfaatlariga sodiq fuqarolar etib tarbiyalashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash masalasi pedagogika, psixologiya, falsafa hamda harbiy ta'lim yo'nalishlarida muhim tadqiqot obyektlaridan biri sifatida qaraladi. Mazkur yo'nalishdagi ilmiy izlanishlarda yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash, ularda vatanparvarlik, fuqarolik mas'uliyati, milliy o'zlikni anglash, jasorat, mardlik va ijtimoiy faollikni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Pedagogik tadqiqotlarda qadriyat tushunchasi shaxsning ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim omil sifatida talqin qilinadi. Milliy qadriyatlar orqali yosh avlodga xalqning tarixiy tajribasi, urf-odatlar, an'analar, ma'naviy merosi va milliy o'zligini anglash mazmuni yetkaziladi. Umuminsoniy qadriyatlar esa inson qadr-qimmatini, tinchlik, adolat, insonparvarlik, bag'rikenglik, hamjihatlik va o'zaro hurmat kabi tamoyillarni qamrab oladi. Ularning o'zaro uyg'unligi ta'lim-tarbiya jarayonining mazmunini boyituvchi muhim pedagogik omil hisoblanadi.

R. Ishmuhamedov, A. Abduqodirov va A. Pardaevlarning ta'limda innovatsion texnologiyalarga bag'ishlangan tadqiqotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish masalalari yoritilgan. Mazkur yondashuvlar yoshlarning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda tarbiyaviy maqsadlarga erishishda interfaol metodlardan samarali foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Ushbu pedagogik yondashuvlardan harbiy-vatanparvarlik tarbiyasida ham foydalanish yoshlarning milliy va umuminsoniy qadriyatlarni chuqurroq anglashiga xizmat qilishi mumkin.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasiga oid tadqiqotlarda yoshlarni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, harbiy burchni anglash, harbiy intizomga rioya qilish, jamoada hamkorlik qilish va murakkab vaziyatlarda mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotchilar harbiy tarbiya faqat harbiy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish bilan chegaralanmasligi, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy va psixologik tayyorgarligini ham qamrab olishi lozimligini ta'kidlaydilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Pedagogik kuzatish jarayonida ta'lim oluvchilarning mashg'ulotlardagi faolligi, harbiy-vatanparvarlik tadbirlaridagi ishtiroki, jamoaviy faoliyati va berilgan vaziyatlarga munosabati o'rganildi. Suhbat va so'rovnomalar orqali ularning milliy va umuminsoniy qadriyatlar haqidagi tushunchalari, Vatan oldidagi burch va mas'uliyat haqidagi qarashlari aniqlandi. Pedagogik tajriba-sinov jarayonida esa taklif etilayotgan harbiy tarbiya metodlarining ta'lim oluvchilarning ma'naviy-axloqiy va vatanparvarlik sifatlarini shakllantirishga ta'siri tahlil qilindi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili va olib borilgan metodik yondashuvlar harbiy tarbiyani faqat harbiy-amaliy tayyorgarlik doirasida emas, balki yoshlarning ma'naviy-axloqiy, fuqarolik va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiruvchi yaxlit pedagogik jarayon sifatida tashkil etish zarurligini ko'rsatadi. Milliy qadriyatlarning umuminsoniy tamoyillar bilan uyg'unlashtirilishi esa mazkur jarayonning tarbiyaviy mazmunini yanada boyitadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari O'zbekiston Respublikasida "2023–2027-yillarda yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish Konsepsiyasi" (Vazirlar Mahkamasining 29.06.2023-yildagi 267-son qarori) asosida tizimli ravishda amalga oshirilmog'da. Bu metodika umumta'lim maktablarida asosan "Chaquiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik" fani (10–11-sinflar, haftalik 2 soat) orqali, shuningdek, "Vatan tayanchi" harakati, "Jasorat maktabi" va turli o'quv yig'inlari va boshqa tadbirlar vositasida qo'llaniladi.

Qo'llanilishdan asosiy maqsad o'quvchilarda milliy qadriyatlar (vatanparvarlik, ajdodlar jasorati, milliy g'urur, sadoqat, mardlik – Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Alpomish, To'maris kabi qahramonlar merosi) va umuminsoniy qadriyatlar (tinchlikparvarlik, gumanizm, inson huquqlari, axloqiy mas'uliyat, totuvlik, haqiqat va go'zallik)ni uzviy integratsiya qilish orqali harbiy xizmatga tayyor, ma'naviy yetuk shaxs shakllantirish.

1. Harbiy tarbiyaning asosiy prinsiplari

Konsepsiyaga asosan, quyidagi prinsiplar qo'llaniladi:

- Ilmiylik va tarixiylik (tarixiy meros va ilmiy asoslarga tayanish);
- muntazamlilik va izchillik (bosqichma-bosqich, uzluksiz jarayon);
- faollik va individual yondashuv (har bir o'quvchining qiziqishi va yosh xususiyatlarini hisobga olish);
- ta'lim va tarbiya uyg'unligi;
- insoniylik, demokratizm va madaniy-insonparvarlik yondashuvi;
- ijobiy natijalarga tayanish va milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi.

Bu prinsiplar harbiy tarbiyani faqat jismoniy mashqlar emas, balki ma'naviy-axloqiy tarbiya bilan birlashtiradi.

2. Asosiy usullar

Tarbiya jarayonida quyidagi pedagogik usullar qo'llaniladi:

- Ishontirish - Vatan himoyasi muqaddas burch ekanligini tushuntirish orqali ongni shakllantirish.
- mashq qildirish va mustaqil ishlash - amaliy harbiy ko'nikmalarni (otish, jismoniy tayyorgarlik, fuqaro muhofazasi) milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan bog'lab rivojlantirish.
- kuzatish va o'rnatish ko'rsatish - faxriylar, harbiy xizmatchilar va buyuk ajdodlar hayotini kuzatish.
- rag'batlantirish - yutuqlarni mukofotlash (musobaqalar, imtiyozlar).
- shaxsiy namuna - o'qituvchi va mehmonlarning o'z hayoti bilan misol ko'rsatishi.
- psixologik-metodologik yondashuv - harbiy psixologiya va harbiy fanlarga asoslanib, o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish.

3. Tarbiyaning shakllari va amaliy yo'llari (maktab amaliyotida)

Darslik shakllar (Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani):

1. **Nazariy qism:** Milliy qahramonlar (Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi) va umuminsoniy qadriyatlar (Jeneva konvensiyalari, tinchlik huquqi) haqida ma'ruzalar, bahs-munozaralar, viktorinalar.
2. **Amaliy qism:** Jismoniy mashqlar, otish mashqlari, dala yig'inlari, fuqaro muhofazasi mashqlari - bularning har biri milliy g'urur va mas'uliyat tuyg'usi bilan bog'lanadi.

Sinfidan tashqari eng samarali va keng qo'llaniladiganlar shakllardan ekstrakurrikulyar:

Harbiy faxriylar, Qurolli Kuchlar vakillari bilan "Harbiy qismda bir kun", "Vatanga qasam" kabi uchrashuvlar va ochiq darslar tadbirlarida ishtirok etish. "Men yurt posboni bo'laman", "Alpomish izdoshlari", "To'maris qizlari", "Mendirman Jaloliddin!", "Afsonaga aylangan jasorat" tanlov va musobaqalarida qatnashish. Tarixiy muzeylar, ziyoratgohlar, harbiy qismlarga tashriflar ("Vatan bo'ylab sayohat") kabi ekskursiyalar va sayohatlarni amalga oshirish.

"Bo'lg'usi askarga sovg'a" ruknida kitoblar, filmlar, askar qo'shiqlari va multimedia taqdimotlarini uyushtirish. Sport va harbiy-sport tadbirlarida, "Jasorat maktabi" yig'inlari va musobaqalarida ishtirok etish. "Vatan tayanchi" harakati otryadlari (10–11-sinflar) ishlarida ishtirok etish va hokazo.

Milliy va umuminsoniy qadriyatlar integratsiyasi misollari:

1. **Milliy jihat:** Ajdodlar jasorati ("Sohibqiron Amir Temur - markazlashgan milliy davlatchilik asoschisi") orqali vatanparvarlikni shakllantirish.
2. **Umuminsoniy jihat:** Tinchlik, insonparvarlik, mas'uliyat (gumanizm, huquqiy madaniyat) bilan birlashtirish - masalan, "Vatan himoyasi - tinchlikni saqlash vositasi" mavzusida suhbatlar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya yoshlarni vatanparvar, mas'uliyatli, intizomli va ma'naviy yetuk shaxs sifatida shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Harbiy tarbiya jarayonida milliy an'analar, tarixiy meros va Vatanga sadoqat tuyg'ularini insonparvarlik, bag'rikenglik, adolat va o'zaro hurmat kabi umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish samarali natija beradi. Shu bois ta'lim jarayonida interfaol, amaliy va shaxsga yo'naltirilgan metodlardan tizimli foydalanish yoshlarning harbiy-vatanparvarlik kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son¹ Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining 2002-yil 12-dekabrdagi "Umumiy harbiy majburiyat va harbiy xizmat to'g'risida"gi 436-II-son² Qonuni. – Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 4-avgustdagi "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiy xizmatchilarining ma'naviy-axloqiy tayyorgarligi va jangovar ruhini oshirish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-3898-son³ qarori.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son⁴ Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-fevraldagi PF-23-son Farmoni.
7. Mirziyoyev Sh. M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. – Toshkent: O'zbekiston, 2020.
8. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
9. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008.
10. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkil etish bo'yicha uslubiy materiallar. – Toshkent, 2023.

1 <https://lex.uz/docs/-5013007>

2 <https://lex.uz/uz/docs/-78717>

3 <https://lex.uz/acts/-3854496>

4 <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.